DOI: [10.32702/2307-2156-2020.1.99](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.1.99)

УДК 351.77: 614.2

*Ф. Р. Криничко,
здобувач кафедри економічної безпеки, публічного управління та адміністрування,
Державний університет «Житомирська політехніка»
ORCID ID: 0000-0003-2378-3418*

УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

*F. Krynychko,
Candidate for a degree of the Department of Economic Security, Public Management And
Administration, Zhytomyr Polytechnic State University*

IMPROVING THE ACTIVITIES OF PUBLIC POLICY IMPLEMENTATION PUBLIC HEALTH POLICIES

В статті розглянуто суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері громадського здоров'я, які класифіковано за ознаками: за відношенням до державного управління; за характером компетенції; за відношенням до громадського здоров'я. Визначено види державної політики та механізми державної політики у сфері громадського здоров'я з позицій впливу на образ життя населення, як основоположного фактору формування громадського здоров'я в державі та на громадське здоров'я як комплексний об'єкт державної політики та державного управління. Розглянуто особливості діяльності суб'єктів опосередкованого впливу, які визначають особливості державного управління у сферах, які впливають на громадське здоров'я. Розглянуто особливості діяльності зазначених органів центральної виконавчої влади в частині формування суспільної свідомості щодо способу життя та відповідальності за здоров'я інших, як складової забезпечення громадського здоров'я. Проаналізовано основні напрями діяльності Міністерства культури та інформаційної політики України, у тому числі запропоновано доповнити декілька завдань Міністерства культури та інформаційної політики України. Досліджено основні напрями діяльності Міністерства молоді та спорту України та Міністерства освіти і науки України, Міністерства соціальної політики України, Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Міністерства фінансів України, Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України та запропоновано доповнити декілька завдань кожному міністерству. Досліджено суб'єкти сучасної системи державного управління в сфері охорони здоров'я та проаналізовано їх основні завдання. Проілюстровано структуру системи державного управління в сфері громадського здоров'я.

The article considers the subjects of formation and implementation of public policy in the field of public health, which are classified according to the following characteristics: in relation to public administration: state (public authorities), local governments, and non-governmental entities representing the interests of public society); by the nature of competence: general and special (responsible for the implementation of policy in certain areas); in relation to public health: direct influence (Ministry of Health of Ukraine, National Health Service, Center for Public Health) indirect influence (subjects of state policy implementation in the areas influencing a healthy lifestyle and public health). The types of public policy and mechanisms of public policy in the field of public health from the standpoint of influencing the lifestyle of the population as a fundamental factor in the formation of public health in the state and public health as a complex object of public policy and public administration. The peculiarities of the activity of the subjects of indirect influence, which determine the peculiarities of public administration in the spheres that influence public health, are considered. The peculiarities of the activity of the mentioned bodies of the central executive power in the part of the formation of public consciousness concerning a way of life and responsibility for the health of others as a component of maintenance of public health are considered. The main activities of the Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine are analyzed, including several tasks of the Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine. The main activities of the Ministry of Youth and Sports of Ukraine and the Ministry of Education and Science of Ukraine, the Ministry of Social Policy of Ukraine, the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine, the Ministry of Finance of Ukraine, the Ministry of Environmental Protection and Natural Resources of Ukraine are studied. The subjects of the modern system of public administration in the field of health care are studied and their main tasks are analyzed. The structure of the public administration system in the field of public health is illustrated. The innovative directions of activity of the subject of formation and realization of the state policy in the field of public health are substantiated and the complex mechanisms of realization of the state-administrative decisions are formed.

Ключові слова: державна політика; суб'єкти державного управління; громадське здоров'я; механізми державної політики.

Key words: public policy; subjects of public administration; public health; mechanisms of public policy.

Постановка проблеми. Важливе значення у формуванні та реалізації державної політики покладається на суб'єктів державного управління різних рівнів. В умовах трансформації державного управління у різних сферах суспільних відносин загалом та громадського здоров'я зокрема, є потреба в перегляді функцій суб'єктів формування та реалізації державної політики. Дане питання особливо актуалізується в умовах комплексного забезпечення громадського здоров'я та взаємодії із іншими видами державної політики, зокрема: освітньої, наукової, культурної, фінансової, економічної, інформаційної, екологічної, в сфері охорони здоров'я, правоохоронної. Відповідно є потреба структуризації функцій суб'єктів та налагодження ефективної системи їх взаємодії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання розробки державної політики в сфері громадського здоров'я є мало дослідженим вітчизняними вченими, проте досить широко розглядалося зарубіжними вченими. Теоретичним та методологічним підґрунтям розробки державної політики в сфері громадського здоров'я є дисертаційні дослідження з проблем державного управління системою охорони здоров'я, зокрема: Буравльов Л.О., Бедрик І.О., Білоус І.В., Банчук М.В., Білинська М.М., Бугайцов С.Г., Васюк Н.О., Вовк С.М., Висоцька Т.Є., Галацан О.В., Джафарова Д.М., Дудка В.В., Дуб Н.Є., Жилка К.І., Карлаш В.В., Котляревський Ю.О., Кравченко Ж.Д., Кризина Н.П., Корольчук О.Л., Коваленко Т.Ю., Кузьмінський П.Й., Курило Т.М., Клименко О.В., Лещенко В.В., Лермонтова Ю.О., Мартинюк О.І., Мокрецов С.Є., Надюк З.О., Паращич І.М., Радиш Я.Ф., Рудий В.М., Устимчук О.В., Торбас О.М., Штогрин О.П., Шегедин Я.Ю., Шевчук В.В., Фільц Ю.О., Фірсова О.Д., Фуртак І.І., Юристовська Н.Я., Ярош Н.П..

Пропозицій вчених направлені на розвиток власне системи охорони здоров'я, що є лише однією із складових державної політики, що направлена на забезпечення громадського здоров'я.

Метою статті є розроблення та удосконалення діяльності суб'єктів реалізації державної політики у сфері громадського здоров'я

Викладення основного матеріалу. «Будь-яка політика стає зрозумілою, коли зрозуміло, хто її здійснює і на що вона спрямована, тобто визначені суб'єкти й об'єкти політики в суспільстві на тому чи іншому етапі історичного розвитку. Таке визначення дає можливість з'ясувати сутність політичних відносин між суб'єктами, а також між суб'єктами та об'єктами політики, розкрити форми їх політичної поведінки, способи політичної діяльності, засоби перетворення політичного середовища. Суб'єкти політики - це соціуми, а також створені ними установи, організації, активна практична діяльність яких спрямована на перетворення політичної та інших сфер життєдіяльності людини, як відповідних об'єктів політики. Таким чином, суб'єкт політики передбачає: наявність самих соціумів та їх організацій, здатних до політичної діяльності і створених з цією метою; певні цілі їх діяльності; цілеспрямовану активність; виявлений інтерес; взаємозв'язок, взаємодію з об'єктом політики» [1].

Суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері громадського здоров'я пропонуємо класифікувати за наступними ознаками, зважаючи на виділені в наукових працях підходах:

- за відношенням до державного управління: державні (органи державної влади), органи місцевого самоврядування та недержавні (суб'єкти, що представляють інтереси громадського суспільства);
- за характером компетенції: загальні та спеціальні (відповідають за реалізацію політики в окремих сферах);
- за відношенням до громадського здоров'я: прямий вплив (Міністерство охорони здоров'я України, Національна служба здоров'я України, Центр громадського здоров'я та інші) опосередкований вплив (суб'єкти реалізації державної політики у сферах, що впливають на здоровий спосіб життя та громадське здоров'я).

Результативність та ефективність реалізації державної політики в сфері громадського здоров'я залежить від діяльності органів центральної виконавчої влади та місцевого самоврядування, а також налагодження ефективної системи їх комунікації. У контексті визначених вище завдань державної політики у сфері громадського здоров'я пропонуємо визначати види державної політики та механізми державної політики у сфері громадського здоров'я з позицій впливу на:

- спосіб життя населення, як основоположного фактора формування громадського здоров'я в державі;
- громадське здоров'я, як комплексний об'єкт державної політики та державного управління.

В першому випадку залучені суб'єкти державного управління, які мають опосередкований вплив на громадське здоров'я, в другому суб'єкти, що реалізують політику, яка пов'язана із вивченням, оцінкою, моніторингом, контролем громадського здоров'я та формуванням комплексу заходів із його підтримкою у відповідному стані.

В першу чергу розглянемо особливості діяльності суб'єктів опосередкованого впливу, які визначають особливості державного управління в сферах, які впливають на громадське здоров'я через формування світогляду щодо зорового способу життя та визначають особливості середовища життя населення. До таких суб'єктів відносяться органи центральної виконавчої влади, що формують та реалізують державну політику в наступних сферах:

- культури та інформації - Міністерство культури та інформаційної політики України; Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації
- освіти і науки - Міністерство освіти і науки України; Національне агентство з питань забезпечення якості освіти;
- фізичної культури та спорту - Міністерство молоді та спорту України;
- економічного розвитку - Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України; Міністерство фінансів України
- екології - Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України;
- соціального розвитку - Міністерство соціальної політики України

Окремі функції щодо реалізації державної політики в сферах, що впливають на громадське здоров'я покладаються на місцеві органи влади – обласні державні адміністрації.

Кожен із зазначених органів центральної виконавчої влади має на меті та виконує сукупність завдань щодо реалізації державної політики в зазначених сферах, що певним чином впливає на стан громадського здоров'я. Окремі із них визначають власне середовище функціонування людини, зокрема: економічне, соціальне, природне, а інші впливають на спосіб життя населення, що є ключовим фактором в забезпеченні, як індивідуального, так і громадського здоров'я.

Розглянемо особливості діяльності зазначених органів центральної виконавчої влади в частині формування суспільної свідомості щодо способу життя та відповідальності за здоров'я інших, як складової забезпечення громадського здоров'я:

1. Міністерство культури та інформаційної політики України. «Міністерство культури та інформаційної політики є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах культури, державної мовної політики, популяризації України у світі, державного іномовлення, інформаційного суверенітету України (у частині повноважень з управління цілісним майновим комплексом Українського національного інформаційного агентства «Укрінформ») та інформаційної безпеки, а також забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах кінематографії, відновлення та збереження національної пам'яті, міжнаціональних відносин, релігії та захисту прав національних меншин в Україні, мистецтв, охорони культурної спадщини, музейної справи, вивезення, ввезення і повернення культурних цінностей» [2]. Варто зазначити, що основні напрями діяльності даного суб'єкту державного управління щодо громадського здоров'я закладені в Постанові Кабінету Міністрів України «Про деякі питання діяльності Міністерства культури та інформаційної політики» [3], зокрема:

- «розробляє та виносить на розгляд Кабінету Міністрів України проєкти нормативно-правових документів щодо інформування громадськості з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України», «узагальнює інформацію органів виконавчої влади про інформування громадськості з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України». Євроінтеграційні процеси є визначальними при реформуванні системи охорони здоров'я та державного управління громадським здоров'ям;

- «розробляє та поширює онлайн-курси, програми для дітей, молоді, батьків, педагогів щодо формування безпечної поведінки в онлайн-просторі»; «сприяє організації та проведенню інформаційних, комунікаційних кампаній, публічних заходів з метою інформування дітей та молоді щодо формування інформаційно-цифрової компетентності, зокрема безпечної поведінки в онлайн-просторі». В даному випадку особливо важлива увага має приділятися питанням збереження здоров'я людини, здорового способу життя та відповідальної поведінки щодо основних засад громадського здоров'я;

- «забезпечує організацію та проведення інформаційних, комунікаційних кампаній, публічних заходів з метою інформування населення про реформи, що проводяться Кабінетом Міністрів України та іншими державними органами, а також спрямованих на підтримку розвитку особистості, підвищення рівня правової культури населення, зміцнення національної єдності, консолідації українського суспільства та взаємодії з громадськістю тощо». Особливого значення виконання зазначеного напрямку діяльності міністерства набуває в умовах реалізації медичної реформи та трансформації первинної медичної допомоги та укладання декларацій із сімейними лікарями;

- «затверджує перелік книжкової продукції, що придбавається для поповнення бібліотечних фондів». Пропонуємо, щоб при формуванні зазначеного переліку були враховані потреби в інформуванні про здоровий спосіб життя та громадське здоров'я, а також була відсутня пропаганда шкідливих звичок та їх негативних наслідків;

- «сприяє розбудові в Україні системи державних стратегічних комунікацій». Дане питання актуалізується в умовах необхідності взаємозв'язку із громадськістю та вивчення стану громадського здоров'я;

- «організовує проведення досліджень впливу результатів діяльності засобів масової інформації на суспільну свідомість». Дане положення є одним із основних напрямів забезпечення громадського здоров'я, адже засоби масової інформації можуть впливати на психологічне здоров'я населення, що в результаті може впливати на фізіологічний стан;

- «розробляє та вносить на розгляд Кабінету Міністрів України програмні документи у сфері захисту інформаційного простору України від зовнішнього інформаційного впливу». Дане положення особливо важливе в умовах гібридної війни та все частіших спроб негативного впливу на населення, як з позиції їх світогляду, так і з позиції впливу на громадське здоров'я, що є загрозою національним інтересам;

- «визначає порядок функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади та подає Кабінетові Міністрів України пропозиції щодо інформаційного наповнення Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади», «проводить моніторинг інформаційного наповнення веб-сайтів органів виконавчої влади та подає пропозиції зазначеним органам». Вважаємо, що веб-портали органів центральної виконавчої влади в сфері формування та реалізації державної політики в сфері громадського здоров'я мають містити повну, достовірну та зрозумілу інформацію для широкого кола населення;

- «вживає разом з іншими органами державної влади заходи щодо захисту неповнолітніх від негативного впливу інформаційної продукції, зокрема аудіо- і відеопроодукції, яка становить загрозу суспільній моралі або може зашкодити фізичному, психічному чи моральному розвитку неповнолітніх». Дане положення характеризується, як напрям реалізації державної політики в сфері громадського здоров'я та місце в її реалізації Міністерства культури та інформаційної політики України;

- «забезпечує моніторинг інформації у вітчизняних та іноземних засобах масової інформації». Пропонуємо при проведенні такого моніторингу враховувати сучасні підходи до громадського здоров'я, а також ідентифікувати пропаганду шкідливих звичок. Важливого значення набуває встановлення відповідальності засобів масової інформації за пропаганду шкідливих звичок;

- «бере участь у формуванні державної інформаційної політики». Інформаційна політика є важливою складовою забезпечення державного управління будь-якої сфери суспільних відносин, у тому числі громадського здоров'я. Вважаємо, що при формуванні інформаційної політики необхідно враховувати національні інтереси та потребу в забезпеченні високого рівня громадського здоров'я, як основи дотримання конституційних прав громадян.

Вважаємо за необхідне доповнити завдання Міністерства культури та інформаційної політики України:

- забезпечує організацію та проведення інформаційних, комунікаційних кампаній та публічних заходів щодо популяризації здорового способу життя та формування відповідальності за громадське здоров'я;

- організовує проведення досліджень впливу результатів діяльності засобів масової інформації на громадське здоров'я.

Таким чином, розвиток інформаційного механізму формування та реалізації державної політики в сфері громадського здоров'я має враховувати загальні тенденції державної інформаційної політики, яка формується та реалізується Міністерством культури та інформаційної політики України. Важливе значення в даному процесі лягає на ефективну комунікацію між суб'єктами системи охорони здоров'я та зазначеним міністерством.

2. Міністерство молоді та спорту України. Відповідно до Положення про Міністерство молоді та спорту України [4], основними завданнями його діяльності, які стосуються громадського здоров'я є наступні:

- завдання, що стосуються пропагування та забезпечення здорового способу життя особистості: «визначає перспективи, пріоритетні напрями та прогнози розвитку молодіжної сфери, сфер фізичної культури і спорту, національно-патріотичного виховання»; «організовує роботу з видання методичних, інформаційно-просвітницьких матеріалів та проводить інформаційно-просвітницьку роботу з питань, що належать до його компетенції»; «забезпечує організацію та проведення інформаційних заходів, спрямованих на підтримку національно-патріотичного виховання, молоді, популяризацію здорового способу життя, фізичної культури і спорту, рівня правової культури молоді»; «проводить інформаційно-пропагандистську роботу з питань фізичної культури і спорту, здорового способу життя та національно-патріотичного виховання»;

- завдання, що стосуються формування відповідальності молоді, зокрема в частині власного здоров'я та громадського здоров'я: «сприяє в установленому порядку працевлаштуванню молоді, створенню умов для її інтелектуального самовдосконалення і творчого розвитку, формуванню гуманістичних цінностей та патріотичних почуттів у молодих громадян»; «у межах повноважень, передбачених законом, вживає заходів для формування у молоді відповідального ставлення та культури планування сім'ї, підготовки молоді до сімейного життя, формування в неї розуміння важливості ролі сім'ї, виховання дітей для розвитку держави та забезпечення соціальної злагоди»; «сприяє розвитку громадянської освіти та підвищенню рівня соціальної інтеграції молоді, формування її готовності та вміння діяти самостійно, нести відповідальність за свої дії, адекватно оцінювати і реагувати на процеси, що відбуваються в державі та світі»;

- завдання, які стосуються вивчення окремих аспектів громадського здоров'я та проведення заходів щодо його оцінки: «організовує проведення соціологічних досліджень, опитувань та забезпечує проведення аналізу інформаційно-аналітичних і наукових документів, виконує роботу з метою підготовки щорічних доповідей Президентів України, Верховній Раді України, Кабінетові Міністрів України та організаційно-методологічного забезпечення у сферах, що належать до його компетенції»; «забезпечує відповідно до закону збирання адміністративних даних і проведення статистичних спостережень з метою одержання інформації про сферу фізичної культури і спорту»; «організовує здійснення контролю за якістю фізкультурно-спортивних послуг»; «координує заходи центральних та місцевих органів виконавчої влади щодо проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України».

- завдання, що стосуються просвітницької роботи щодо протидії різного роду захворюванням: «вживає заходів до популяризації та утвердження здорового способу життя, гуманістичних цінностей, національної свідомості та патріотичних почуттів молоді, організації її змістовного дозвілля, проводить інформаційно-просвітницьку роботу з протидії поширенню у молодіжному середовищі соціально небезпечних захворювань».

Зазначені завдання пропонуємо доповнити наступними:

- вживає заходів щодо формування відповідальності молоді за власне здоров'я та здоров'я інших;
- вживає заходів щодо інформування молоді про шкідливість алкоголю, паління та наркотиків;
- проводить соціальні дослідження щодо впливу фізичної культури та спорту на громадське здоров'я.

Отже, Міністерство молоді та спорту України займає ключову роль, щодо забезпечення здорового способу життя та формування відповідальності у населення за власне здоров'я та здоров'я населення.

Діяльність досліджуваного міністерства є важливою з позиції реалізації організаційного, інформаційного та контрольного механізмів формування та реалізації державної політики в сфері громадського здоров'я.

3. *Міністерство освіти і науки України.* Діяльність міністерства є особливо важливою із п'яти позицій:

- по-перше, формування суспільного світогляду про здоровий спосіб життя та відповідальності за індивідуальне громадське здоров'я;
- по-друге, регулювання положень щодо функціонування закладів освіти в контексті забезпечення громадського здоров'я;
- по-третє, відіграє значну роль в формуванні кадрового потенціалу системи громадського здоров'я, зокрема підготовки медичних працівників та фахівців сфери громадського здоров'я;
- по-четверте, визначає сукупність заходів щодо забезпечення громадського здоров'я;
- по-п'яте, визначає розвиток науки та інновацій в системі громадського здоров'я та системі охорони здоров'я.

Наступні завдання, відповідно Положення про Міністерство освіти і науки України [5], характеризують його діяльність як інститут формування суспільного світогляду про здоровий спосіб життя та відповідальності за індивідуальне та громадське здоров'я: «визначає перспективи і пріоритетні напрями розвитку дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, спеціалізованої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти, освіти дорослих, у тому числі післядипломної освіти»; «забезпечує інтеграцію вітчизняних освіти і науки, інших сфер, що належать до його компетенції, з неухильним дотриманням принципів збереження і захисту національних інтересів»; «проводить аналітично-прогностичну діяльність у сфері вищої освіти, визначає тенденції її розвитку, вплив демографічної, етнічної, соціально-економічної ситуації, інфраструктури виробничої та невиробничої сфери, формує стратегічні напрями розвитку вищої освіти з урахуванням науково-технічного прогресу та інших факторів, узагальнює світовий і вітчизняний досвід розвитку вищої освіти»; «затверджує стандарти освіти та оприлюднює їх на своєму офіційному веб-сайті»; «розробляє Державні стандарти загальної середньої освіти та здійснює навчально-методичне забезпечення їх реалізації»; «визначає основні цілі та завдання виховного процесу в закладах освіти»;

Щодо розвитку науки та інновацій в досліджуваній сфері міністерство виконує наступні завдання: «формує пріоритетні напрями розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності на підставі довгострокових і середньострокових прогнозів науково-технічного та інноваційного розвитку»; «організовує та координує інноваційну діяльність у сферах освіти і науки, наукової, науково-технічної діяльності»; «формує державні цільові наукові та науково-технічні програми з пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки»; «забезпечує розвиток наукового і науково-технічного потенціалу у сфері генетично-інженерної діяльності, розробляє критерії безпеки поводження з генетично модифікованими організмами та провадження генетично-інженерної діяльності в замкнених системах, розробляє та вдосконалює систему контролю за дотриманням правил безпеки генетично-інженерної діяльності».

Напрями діяльності щодо забезпечення громадського здоров'я, визначенні в наступних завданнях: «затверджує положення про психологічну службу у системі освіти».

Регулювання положень щодо функціонування закладів освіти та наукових установ в контексті забезпечення громадського здоров'я визначається наступними завданнями міністерства: «створює умови для здобуття громадянами дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної і вищої освіти, інклюзивного навчання та освіти протягом життя, наукових ступенів та вчених звань»; «координує діяльність місцевих органів управління освітою в частині формування оптимальної мережі закладів дошкільної, загальної середньої, позашкільної освіти та забезпечує формування оптимальної мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти, експериментальних закладів освіти для задоволення освітніх потреб населення з урахуванням потреб особистості і регіональної специфіки» «організовує діяльність державної психологічної служби та соціально-педагогічного патронажу в системі освіти»; «затверджує порядок зарахування осіб з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів освіти, переведення з одного типу закладу до іншого та відрахування таких осіб, а також порядок надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг особам з особливими освітніми потребами»; «затверджує типові положення про комісію з біологічної та генетичної безпеки проведення генетично-інженерних робіт».

Значно роль приділяється питанню підготовки відповідних кадрів, зокрема, в положенні зазначенні наступні завдання: «затверджує типові освітні програми»; «формує перелік галузей знань і перелік спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, зокрема за поданням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, та подає їх на розгляд Кабінету Міністрів України».

Результативність реалізації вказаних функцій міністерства освіти і науки України залежить від ефективної комунікації із Міністерством культури та інформаційної політики України та Міністерством охорони здоров'я.

Окремі органи центральної виконавчої влади приймають державно-управлінські рішення, що розвитку середовища суспільних відносин, зокрема соціального, економічного та природного. Основними органами державної влади, що функціонують в зазначеному напрямку є:

1. Міністерство соціальної політики України. Більшість положень державної політики в сфері громадського здоров'я є складовими державної соціальної політики. Саме тому зазначене міністерство є ключовим в формуванні та реалізації державно-управлінських рішень. Особливо важливим складовими є встановлення соціальних стандартів, мінімального прожиткового мінімуму, мінімального рівня пенсійного забезпечення, які мають забезпечити можливість населення зберегти здоров'я та формування пакету соціальних послуг, які надають певним категоріям населення. Завдання міністерства, що визначають окремі аспекти громадського здоров'я, містяться в Положенні про Міністерство соціальної політики України [6], зокрема:

- встановлює соціальні стандарти, які впливають на стан громадського здоров'я: «здійснює в межах повноважень, передбачених законом, координацію діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування щодо застосування державних соціальних стандартів і нормативів та нормативів фінансового забезпечення надання державних соціальних гарантій»; «визначає щомісяця фактичний розмір прожиткового мінімуму на одну особу, а також для осіб, що належать до основних соціальних і демографічних груп населення; готує та вносить пропозиції щодо затвердження розміру прожиткового мінімуму у державному бюджеті з урахуванням прогностичного індексу споживчих цін»

- здійснює оцінку окремих аспектів громадського здоров'я: «бере участь у проведенні аналізу проектів державних цільових програм з метою визначення соціальних наслідків виконання програм, у тому числі щодо їх впливу на соціальний захист населення та використання трудових ресурсів, розглядає і погоджує проекти концепцій та програм»; «бере участь у проведенні щороку аналізу стану виконання державних цільових програм у частині використання трудових ресурсів, готує пропозиції щодо їх подальшого виконання або припинення виконання, бере участь у підготовці узагальненого висновку про результати виконання державних цільових програм у частині проведення оцінки соціальних наслідків їх виконання»;

- організації комплексу заходів щодо медичного забезпечення окремих категорій населення: «розробляє та вносить в установленому порядку пропозиції стосовно удосконалення державної політики щодо демографічного розвитку, в тому числі підвищення рівня народжуваності та розвитку сім'ї; поліпшення здоров'я населення, подолання негативних наслідків старіння населення, регулювання міграційних потоків»; «організовує роботу з комплексного медико-санітарного забезпечення та лікування онкологічних захворювань у громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, із застосуванням високоартістичних медичних технологій»; «здійснює координацію роботи із соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей та їх соціально-психологічної реабілітації».

Пропонуємо доповнити завдання діяльності досліджуваного міністерства наступними:

- здійснює оцінку здоров'я осіб, що перебувають у складних життєвих обставинах, багатодітним сім'ям, сім'ям опікунів, піклувальників, прийомним сім'ям та дитячим будинкам сімейного типу, особам з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;

- здійснює організацію гуманітарної допомоги в частині лікарських засобів;

- здійснює оцінку впливу соціального забезпечення населення на громадське здоров'я;

- визначає пакет обов'язкових медичних послуг, що надається особам, що потребують соціального захисту;

- формує стандарти за якими має бути організоване робоче місце особи для забезпечення його безпеки.

2. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. «Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України (Мінекономіки) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Мінекономіки є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує: формування та реалізує державну політику економічного, соціального розвитку і торгівлі, державну цінову політику, державну політику у сфері технічного регулювання, стандартизації, метрології та метрологічної діяльності, управління об'єктами державної власності, реалізації майна (майнових прав, інших активів) або прав на нього на конкурентних засадах у формі аукціонів, зокрема електронних, та здійснення контролю за її реалізацією, інтелектуальної власності, публічних закупівель, а також державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів» [7]. В контексті зазначеного на міністерство покладається сукупність завдань щодо розвитку економічної системи держави. Зважаючи на це ефективність економічних процесів є складовими факторами формування громадського здоров'я, адже впливають на фінансові можливості населення вести здоровий спосіб життя та користуватися якісними медичними послугами. Варто зауважити, що від економічного розвитку залежать такі сфери суспільного розвитку, як система охорони здоров'я, соціальне забезпечення та освіта.

3. *Міністерство фінансів України.* Основними напрямками діяльності даного міністерства є наступні: бюджетна політика; податкова політика; митна політика; бухгалтерський облік та аудиторська діяльність; боргова політика; фінансова політика; фінансовий моніторинг; міжнародне співробітництво; міжнародні податкові відносини; розвиток державного внутрішнього фінансового контролю; інші сфери державної політики. Зазначенні напрями діяльності є складовими розвитку економічної системи як середовища формування властивостей індивідуального та громадського здоров'я, а також визначає порядок фінансового забезпечення державного управління в сфері громадського здоров'я та системи охорони здоров'я.

4. *Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України.* Основними пріоритетами діяльності міністерство, що впливають на громадське здоров'я є наступні: «запобігання та контроль промислового забруднення; управління відходами; зміна клімату; лісове господарство; біорізноманіття та охорона земельних ресурсів; природоохоронні території; прісноводні ресурси та морські території; рибне господарство; надра; ядерна безпека та зона відчуження; моніторинг довкілля» [8]. В різних науках доведеним вважається положення, що навколишнє середовище впливає на стан індивідуального та громадського здоров'я, отже, державна політика в сфері екології та природних ресурсів має врахувати потребу в забезпеченні високого рівня громадського здоров'я та сформуванню комплекс спільних заходів із суб'єктами реалізації державної політики в сфері охорони здоров'я, зокрема: Міністерством охорони здоров'я України; Центром громадського здоров'я; Національною службою здоров'я України. Така комунікація стане основою для розробки сукупності заходів із підвищення рівня екологічної безпеки і відповідно зниження її впливу на громадське здоров'я.

Важливе значення в реалізації державної політики в сфері громадського здоров'я є система охорони здоров'я. «Охорона здоров'я є найважливішою галуззю національної економіки, від якої значною мірою залежить нормальна життєдіяльність всіх членів суспільства. Тому зараз вкрай актуальним є питання адаптації його до умов ринкової економіки. Це обумовлено, перш за все, тим, що для будь-якої держави стабільність системи охорони здоров'я є одним з глобальних завдань, а рівень розвитку медичних послуг для населення є загальним показником добробуту країни в цілому. У цих умовах особливого значення набувають питання дослідження сутності економічного механізму розвитку ринку медичних послуг» [9].

«Державний рівень управління охороною здоров'я уособлюють Міністерство охорони здоров'я України та Комітет з питань охорони здоров'я Верховної Ради України, які формують політику в даній галузі, розробляють і реалізують цільові комплексні програми, що мають загальнодержавне значення. На державному рівні забезпечується управління медичною наукою. Разом з Академією медичних наук встановлюються наукові пріоритети, що впливають із проблем охорони здоров'я» [10, с. 332]. Проте, сучасна система державного управління в сфері охорони здоров'я включає таких суб'єктів як:

- Міністерство охорони здоров'я
- Національна служба здоров'я України
- Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками;
- центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я.

Зазначені суб'єкти формування та реалізації державної політики в сфері громадського здоров'я виконують ключову роль, у контексті наступних завдань:

- оцінка громадського здоров'я з позиції формування напрямів розвитку системи охорони здоров'я;
- моніторинг та контроль за захворюваністю населення в звичайних та надзвичайних умовах;
- формування системи профілактики та вчасної діагностики захворювань;
- регулювання діяльності закладів охорони здоров'я в частині надання медичної допомоги різних

рівнів.

В цілому структура системи державного управління в сфері громадського здоров'я представлена на рис. 1.

На основі представленої моделі структури системи державного управління громадського здоров'я можна прослідкувати взаємодію із різними видами державної політики та необхідність узгодження механізмів формування та реалізації державної політики в сфері громадського здоров'я, зокрема: соціального, економічного, правового, організаційного, інформаційного, та кадрового.

Умовні позначення: ОМ – організаційний механізм, ЕМ – економічний механізм, ПМ – правовий механізм, СМ – соціальний механізм; ІМ – інформаційний механізм, КМ – кадровий механізм; КрМ – контрольний механізм

Рис. 1. Діяльність та комунікація суб'єктів формування та реалізації державної політики в сфері громадського здоров'я

Висновки і перспективи подальших досліджень: У процесі дослідження нами обґрунтовано особливості діяльності суб'єктів центральної виконавчої влади, які здійснюють реалізацію державно-управлінських рішень такими напрямками як: середовище суспільних відносин, які впливають на якість життя населення; напрями впливу на спосіб життя населення; система охорони здоров'я, функціональні напрями якої полягають в оцінці громадського здоров'я, моніторингу та контролю за захворюваністю, діагностики та профілактики, реалізації медичних послуг. За кожним суб'єктом формування та реалізації державної політики в сфері громадського здоров'я було обґрунтовано інноваційні напрями діяльності та сформовано комплекс механізмів реалізації державно-управлінських рішень.

Список літератури.

1. Державна політика: підручник / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю.В. Ковбасюк (голова), К.О. Ващенко (заст. голови), Ю.П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. – К. : НАДУ, 2014. – 448 с.
2. Офіційний сайт Міністерства культури та інформаційної політики України. URL: <https://mkp.gov.ua/content/pro-ministerstvo.html>
3. Постанова КМУ «Деякі питання діяльності Міністерства культури та інформаційної політики» від 16 жовтня 2019 р. № 885. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/885-2019-%D0%BF#Text>
4. Постанова КМУ «Про затвердження Положення про Міністерство молоді та спорту України» від 2 липня 2014 р. № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2014-%D0%BF/paran8#n8>
5. Постанова КМУ «Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки України» від 16 жовтня 2014 р. № 630. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/630-2014-%D0%BF#Text>
6. Постанова КМУ «Про затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України» від 17 червня 2015 р. № 423. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/423-2015-%D0%BF#Text>
7. Постанова КМУ «Питання Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства» від 20 серпня 2014 р. № 459. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/459-2014-%D0%BF#Text>
8. Офіційний портал Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <https://mepr.gov.ua/content/prioriteti.html>
9. Алиев М.А., Насрулаева П.М. Сущность экономического механизма развития рынка медицинских услуг // РППЭ. 2008. №3. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/suschnost-ekonomicheskogo-mehanizma-razvitiya-rynka-meditsinskih-uslug> (дата обращения: 15.12.2020).
10. Карамишев Д.В. Управление системой охраны здоровья // Университетские научные записки, 2005, № 3 (15), С. 330-333.

References.

1. (2014) Derzhavna polityka [Public policy], Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrainy, Kyiv, Ukraine.
2. Official site of the Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine, [Online], available at: <https://mkp.gov.ua/content/pro-ministerstvo.html>
3. Cabinet of Ministers of Ukraine (2019), “Resolution Some issues of the Ministry of Culture and Information Policy”, [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/885-2019-%D0%BF#Text>
4. Cabinet of Ministers of Ukraine (2019) “Resolution On approval of the Regulations on the Ministry of Youth and Sports of Ukraine”, [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2014-%D0%BF/paran8#n8>
5. Cabinet of Ministers of Ukraine (2014), “Resolution On approval of the Regulations on the Ministry of Education and Science of Ukraine”, [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/630-2014-%D0%BF#Text>
6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), “Resolution On approval of the Regulation on the Ministry of Social Policy of Ukraine”, [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/423-2015-%D0%BF#Text>
7. Cabinet of Ministers of Ukraine (2014), “Resolution Issues of the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture”, [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/459-2014-%D0%BF#Text>
8. Official portal of the Ministry of Environmental Protection and Natural Resources of Ukraine, [Online], available at: <https://mepr.gov.ua/content/prioriteti.html>
9. Alyev, M.A. and Nasrulaeva, P.M. (2008) “The essence of the economic mechanism of development of the market of medical services”, *RPPE*, [Online], vol. 3, available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/suschnost-ekonomicheskogo-mehanizma-razvitiya-rynka-meditsinskih-uslug>
10. Karamyshev, D.V. (2005) “Management of the health care system”, *Universytetski naukovi zapysky*, vol. 3 (15), pp. 330-333.

Стаття надійшла до редакції 20.01.2020 р.